

Everyone has the right to freedom of opinion and expression; this right includes freedom to hold opinions without interference and to seek, receive and impart information and ideas through any media and regardless of frontiers.¹

Waarom dit rapport?

Stichting De Groene Rekenkamer wil een onafhankelijk en kritisch profiel publiceren van het Wereld Natuur Fonds. Het Wereld Natuur Fonds (WNF) is de Nederlandse afdeling van het mondiale WWF-network van het World Wide Fund for Nature (WWF), dat in oktober 1961 werd opgericht als World Wildlife Fund. Het WNF werd opgericht op 10 augustus 1962² en bestaat 50 jaar.

Het Wereld Natuur Fonds krijgt als regel een kritiekloze vipbehandeling in massamedia. Maar de organisatie is al lang geen onschuldige beschermer van bedreigde onderdogs meer^{3,4}. De invloed van 's wereld's grootste groene NGO is in 50 jaar substantieel gegroeid, in mondiaal én nationaal beleid. Internationaal verdubbelden de inkomsten sinds 2000. Het Wereldnatuurfonds heeft in Nederland nu 900.000 donateurs, meer dan de grootste particuliere natuurbeheerder Natuurmonumenten, en 45 maal zoveel als in 1972.

Zowel van het WNF als het mondiale WWF blijft de inkomstenstroom groeien. De mondiale inkomsten verdubbelden sinds 2000 naar ongeveer een half miljard euro per jaar, waarbij het aandeel overheids- en ontwikkelingshulpgelden, van dit oorspronkelijk particuliere fonds, sterk groeide. In boekjaar 2009/10 verwierf het WNF een recordbedrag van 64 miljoen euro aan fondsen en subsidies, waarbij het claimde 81 cent per uitgegeven euro uit te geven aan natuurbescherming. Zoals sociaal geograaf Pieter Lukkes schrijft in 'Klimaatbeleid in Eurocrisisstijd'⁵:

'Het Nederlandse hoofdkantoor op A1-locatie Zeist straalt macht uit'.

Tegelijk krijgt de politieke kant van het WWF onvoldoende aandacht. Dit jaar vond de 2de Earth Summit plaats in Rio de Janeiro, een milieutop waar het WWF sterk in participeert. 'RIO' is de afkorting van 'Reshaping the International Order', a report to the Club of Rome uit 1976⁶. De Club van Rome was van doorslaggevende invloed op de mondiale milieugenda met het apocalyptische rapport 'Limits to Growth' uit 1971. De Club van Rome werd gesticht door WWF-bestuurder en Italiaans industrieel Aurelio Peccei. WWF en Club van Rome dragen al 40 jaar vergelijkbare politiek-economische visies uit. Een mondiale elite zou de democratische orde buiten spel moeten zetten met beroep op een noodtoestand. Deze visie werd ook geventileerd op de 50-jarige jublieumconferentie van het WNF op de SS Rotterdam.

Onduidelijk is:

- a. of de invloed van het WWF en Wereldnatuurfonds tot algemeen nut is, of juist een politieke agenda dient van een minderheid/elite
- b. hoe gelden voor 'natuurbescherming' worden besteed die aan het WWF/WNF worden gedoneerd en met welk effect op de natuur
- c. wat de wetenschappelijke waarde is van uitingen die het WWF in haar publicaties verspreidt via media en eigen kanalen aan journalisten, publiek en politici

Methode

Dit rapport poogt op basis van meer bronnen, literatuuronderzoek en verifieerbaar bewijs een realistischer beeld te geven van het Wereld Natuur Fonds en WWF. Dit gebeurt op basis van KVK-statuten en

¹ UN Declaration of Human Rights, article 19

² De naam luidde op stichtingsdatum Stichting Natuur Noodfonds, de naam Wereld Natuur Fonds werd in 1965 aangenomen toen het kantoor in Zeist was gevestigd

³ Chapin, M. 2004. A challenge to conservationists. WorldWatch Magazine (November-December): 17-31.

⁴ Dowie, M. 2005. Conservation refugees: When protecting nature means kicking people out.

Orion Online. November-December: 1-12, zie ook de site www.conservationrefugees.org

⁵ Lukkes, P. (2012) Klimaatbeleid in Eurocrisisstijd, blz 189, Uitgeverij U2PI BV

⁶ Tinbergen, J editor 1976 RIO, Reshaping the International Order, a report to the Club of Rome, Dutton publishers 325 pp derde rapport in opdracht van de Club van Rome. Een club van 20 experts onder leiding van econoom Jan Tinbergen presenteerde hier ideeën om de wereldeconomie te hervormen. Het eerste rapport was het succesvolle 'Limits to Growth', dat veel apocalyptischer van aard was en minder wetenschappelijk. Het verkocht wel beter.

jaarrekeningen, wetenschappelijke literatuur, gesprekken met natuurbeschermers in de praktijk, wetenschappers, praktijkexcursies, toetsing van statuten, jaarrekeningen, (interne) publicaties van het WWF/WNF, en uitingen van WWF-medewerkers via internationale instituten als het klimaatrapport van het klimaatpanel IPCC van de Verenigde Naties. Daarmee is het WWF innig verweven⁷.

Samenvatting en conclusie: 'Twee Gezichten'

Hoewel binnen het grote WWF/WNF verschillende (politieke) facties bestaan, zijn enkele algemene constatering hard te maken waaruit blijkt dat het Wereld Natuur Fonds een club is met 2 gezichten. Daaruit volgt een redelijke twijfel over het algemeen nut van het WWF/WNF. Op basis van dit onderzoek concluderen wij dat bij beleidsmakers en journalisten een realistischer beeld van het WWF en het Nederlandse WNF gerechtvaardigd is.

- a. **Het WWF is ook een politiek bedrijf.** Het WWF gaat als fondsenwervende multinational prat op haar samenwerking met grote multinationals en claimt politieke neutraliteit. Tegelijk ventileert het WWF een anti-Westers, anti-humanistisch, anti-democratisch en anti-economisch wereldbeeld. Het geeft daar podia voor aan organisaties als de Club van Rome. Deze Club van Rome werd opgezet door WWF-bestuurders. Een beroep op mondiale noodtoestand moet de normale besluitvorming buiten spel zetten ten gunste van een mondiale elite. Een toetsing van rentabiliteit en empirische geldigheid van uitgedragen visies ontbreekt. Ook is het WNF niet politiek neutraal via haar -met Stichting Natuur en Milieu ontwikkelde- 'Groene Kieswijzer'. In de praktijk werkt het WWF regelmatig met partners die ook tegen door haar beleden doelstellingen werken.
- b. **Externe onafhankelijke toetsing van besteding en rendement WNF en WWF-gelden ontbreekt.** Het WNF besteedt meer geld aan marketing dan natuurbescherming, tenzij een zeer ruime definitie wordt gehanteerd van 'natuurbescherming' en 'natuureducatie'. Van de personele inzet - gemeten in fte- gaat 67 procent naar marketing en financiën, 26 procent naar natuurbescherming. Het WNF bereikt de claim dat 'van iedere euro 81 procent naar natuurbescherming gaat', door ook personele lasten van communicatie, de projectoverhead van buitenlandse projecten en (reclame)campagnes mee te rekenen. Een herberekening van financiële inzet zonder marketinglasten toont dat ongeveer 54 procent van de inkomsten naar natuur(projecten) gaat in echt bestaande natuur. Het WNF bezit extern een miljoenenvermogen in een vastgoedfirma Baduin in Hattem. Van WNF-spinoffs, als Stichting Pan Parks, ontbreken jaarrekeningen bij de KVK.
- c. **Bestaande wetenschappelijke literatuur over de effectiviteit van besteding van gelden door het WWF is zeer kritisch over de doelmatigheid.** Ecologen met praktijkervaring in lokale natuurbescherming oordelen zeer kritisch over de effectiviteit van het WWF als beschermer van natuur. Bij 'vlaggenschipsoorten' als reuzenpanda, ijsbeer, zwarte neushoorn en amoertijger is geen positief verband aantoonbaar tussen de aanwezigheid van WWF en populatietrends, wel een negatieve correlatie. Deze ineffectiviteit is al decennia bekend via interne rapporten. Het WWF kent een roerig verleden. Via projecten als Lock werden onder het mom van bestrijding van stroperij zonder vorm van proces mensen doodgeschoten. Ook zijn regelmatig uit naam van internationale natuurbescherming lokale bevolkingsgroepen van hun land verdreven.

Dit eerste deel behandelt het organisatieprofiel van het WWF en Wereldnatuurfonds, onderdelen a en b: haar netwerk, ontstaan, financiën, economische en maatschappelijke visie. Deel 2⁸ behandelt onderdeel c.

'WWF is a business like any other – except what is being marketed is a concept rather than a product',⁹

⁷ Van de 44 hoofdstukken in het IPCC-klimaatrapport van 2007 (AR4) werd 2/3de geschreven door auteurs van het door WWF opgezette 'Climate Witness Scientific Advisory Panel'. Het Climate Witness-programma van WWF moet de 'urgentie' vermarkten van klimaatverandering. De beroemde Himalayagletsjerfout ('gesmolten in 2035') kwam uit WWF-campagneliteratuur

⁸ Zeilmaker, R. (2012) Het Wereldbestuursfonds (2), Beschermt het WWF de Natuur? Een onderzoek naar de effectiviteit van het Wereld Natuur Fonds bij natuurbescherming. Rapport voor De Groene Rekenkamer 2012

1. 50 jaar zwarte scenario's

Het mondiale World Wide Fund for Nature werd in 1961 opgericht als World Wildlife Fund¹⁰ door natuurbeschermers als Peter Scott en Julian Huxley, met Prins Philip en Prins Bernhard. Scott was Vice-president van de International Union for the Conservation of Nature and Natural Resources (IUCN), die door Huxley was opgericht in 1948. Scott ontwierp het logo van de reuzenpanda. Het WWF moest fungeren als fondsenwerver voor de IUCN. Daarmee deelde het haar Zwitserse hoofdkantoor in Morges, tot de 1001, a Nature Trust van Prins Bernhard, het WWF in de jaren '70 een nieuw kantoor schonk in Gland.

De eerste fondsenwervingsactie startte met een speciale 'shock edition' van de Daily Mirror in oktober 1961. Een 'bedreigde' zwarte neushoornmoeder met kalf figureerde paginabreed als girodier. 'Doomed' luidde de boventitel – *to disappear from the face of the earth due to man's neglect, folly and greed*'. Daarmee werden 50.000 Britse ponden opgehaald. Tot 1973 zou het WWF echter geen cent uitgeven aan bescherming van de zwarte neushoorn.¹¹

De apocalyptische toonzetting is in 50 jaar constant gebleven. Deze vorm van marketing zou het beste werken¹². Dit blijkt uit de exponentiele groei in invloed, inkomsten en donateurs in de afgelopen 20 jaar. Wel werd de marketing uitgebreid van uitstervende grote (Afrikaanse) zoogdieren naar de volledige planeet.

Het WWF maakt hier in campagnes -2-jaarlijks- gebruik van de wetenschappelijk zeer omstreden¹³ Ecologische Voetafdruk. Nu zou mondiaal ecologische ineenstorting dreigen vanwege Westerse overconsumptie. De wereld zou 50 procent meer verbruiken dan de aarde zou kunnen leveren. Althans, volgens het Wereld Natuur Fonds in de Volkskrant, in mei 2012. Volgens Ahmed Djoghlaif, Executive Secretary of the Convention on Biological Diversity van het United Nations Environment Programme (UNEP), zou de wereld volgens het WWF in 2008 nog 25 procent boven een 'biologische capaciteit' leven.¹⁴ De overbevraging van de aarde wisselt per campagne.

Ecologische voorbeeldlanden zouden zijn het door oorlog verscheurde Afghanistan, het straatarme Bangladesh en het door werkloosheid geteisterde territorium van de Palestijnse Autoriteit. Deze landen staan in de top 5, terwijl kampioen recycling Nederland 9de van onderen staat, ondanks 's werelds schoonste chemische industrie in de as Rotterdam-Antwerpen. Nederland wordt onderin vergezeld door kampioenen in windenergieproductie Denemarken en Duitsland. Blijkbaar helpen Duitsland's miljardeninvesteringen in 'duurzaam' niet om bij het WWF in hoger ecologisch aanzien te komen.

2. Een ijzersterk merk met vip-behandeling in media

Het Wereld Natuur Fonds is een sterk merk, waaraan bekende actrices en fotomodellen hun gezicht en lichaam¹⁵ lenen. In boekjaar 2009-10 waken 45 van de 106 fte via marketing over dat merk. Het Wereldnatuurfonds krijgt – dankzij die ijzersterke marketing- als regel een fluwelen behandeling door journalisten. Dat heeft ook te maken met de invalshoek van journalisten bij natuur en milieu. Zoals filosoof en journalist Jaffe Vink al stelde, als schrijver van 'het Gifschip, verslag van een journalistiek schandaal' over de volgzzaamheid van de Volkskrant met betrekking tot Greenpeace, 'schrijven de meeste

---

⁹ Jeanrenaud, S. (2002) People Orientated approaches in Global Conservation, Is the leopard changing it's spots? IIED 2002,, Jeanrenaud citeert een UK-marketingdirecteur WWF in 1979

¹⁰ In 1986 veranderde de naam in World Wide Fund for Nature.

¹¹ Dit ontdekte onderzoeksjournalist Kevin Dowling, en werd openbaar via zijn documentaire 'Ten Pence in the Panda, uitgezonden via The Cook Report in 1990: in 1991 besteedde de Volkskrant aandacht aan het werk van Dowling. Zie ook deel 2 Het Wereldbestuursfonds: beschermt WWF de Natuur?

¹² Jeanrenaud, S. (2002) People Orientated approaches in Global Conservation, Is the leopard changing it's spots? IIED 2002, op blz 37 in 'Marketing Conservation' noemt de effectiviteit van 'disaster stories' bij fondsenwerving

¹³ Een overzicht van de wetenschappelijke kritiek op de voetafdruk en onbruikbaarheid bij beleid geeft Van den Bergh, J, Grazi, F. (2010) On the policy relevance of the ecological footprint. *Environ. Science & Technology*. **2010**, *44*, 4843–4844, en Fiala, N. (2008) Measuring sustainability, why the ecological footprint is bad economics and bad environmental science, in *Ecological Economics* *67*, 519–525

¹⁴ Djoghlaif, A. , Dodds, F (2010). 'Biodiversity and Ecosystem Insecurity', A planet in peril', de preface stelt: 'according to the WWF we are operating at 25 per cent above the biological capacity to support life'. Dat – een verwijzing naar het Living Planet Report 2008- is de helft van het Wereldnatuurfonds in de Volkskrant.

¹⁵ Model Doutzen Kroes toont in de 'geef de aarde door'-campagne haar naakte lichaam. Dit raakt in de commercial overwoekerd door onkruid

journalisten vanuit het perspectief van een milieuactivist'. De Duitse Tageszeitung-journalist Michael Miersch bevestigt diezelfde neiging in het Duitse taalgebied¹⁶.

De landelijke 'kwaliteitskranten', als Trouw, geven via paginagrote verhalen, met alleen het WNF als bron blijk van hun grote sympathie voor de uitgedragen visie, zonder weerwoord of feitenuiding¹⁷. Als nieuws gebrachte verhalen over de goede werken van het Wereldnatuurfonds kunnen als advertorial opgevat worden, met WNF als enige bron. Het verhaal 'Van Panda naar Palmolie' 18 mei 2012 in het NRC Handelsblad - geschreven door media-adviseur Stef Verhoeven - beschrijft 50 jaar goede werken. Het toont een duidelijke sympathie voor het WNF, de enige informatiebron voor Verhoeven's artikel. Het artikel sluit af met een sneer naar 'Den Haag'. 'De regering zou niet genoeg doen voor (de agenda van) het WNF'.

De apocalyptische boodschap uit het 2-jaarlijkse Living Planet Report - een verwijt aan de consumerende Westerling- verscheen paginagroot in landelijke media op 15 en 16 mei¹⁸. De boodschap vormt een echo van dezelfde boodschap op 13 oktober 2010 na de Living Planet Report 2010-campagne, die toen de wetenschapsbijlage van NRC Handelsblad haalde. Ook hier is dezelfde Natasja Oerlemans van het WNF de enige bron.

3. Het WWF: verdubbeling inkomsten sinds 2000 en 17 procent subsidies

Het WWF werft in ruim 100 landen fondsen voor het internationale hoofdkantoor WWF International in het Zwitserse Gland en het WWF Network. Daarnaast kent het WWF vier 'associate organisations' in landen waar geen WWF-kantoor is, zoals het Fundacion Vida Sylvestre Argentina. Het internationale WWF hanteert 2 begrotingen, namelijk die van WWF International en WWF Network.

In 2007 ontving het WWF-network 508 miljoen euro, in 2008 447 miljoen euro. Ongeveer de helft van de inkomsten van dit netwerk bestaat uit giften van particulieren. Daarnaast ontving WWF International ongeveer 100 miljoen euro inkomsten in beide jaren¹⁹. Dat totaalbedrag van ruim 600 miljoen euro per jaar is een verdubbeling ten opzichte van het jaar 2000.

Van de uitgaven, 174,5 miljoen Zwf, besteedde WWF International in 2008 143,3 miljoen Zwitserse franken (82%) aan Conservation Programmes, Conservation Policy and Awareness. Deze 'awareness' betreft opinie-beïnvloeding in relatie tot WWF-thema's. Het WWF Network in 2008 besteedde 17% aan directe fondsenwerving, 12% aan 'awareness', 9% aan administratieve lasten, en dus ongeveer 62% aan de doelstellingen natuurbescherming (conservation programme, policy, Traffic, educatie).

Met name na de eerste milieuconferentie in Rio de Janeiro in 1992 raakte het particuliere WWF steeds meer met overheden verweven in financiële en agenderende zin. Dat valt op te maken uit het groeiende WWF-kapitaal uit US AID (100 miljoen dollar tot nu toe) Europe Aid en andere fondsen, die in 2008 17 procent van het inkomen bedroegen. De motivering om over te gaan van strikte natuurbescherming naar ontwikkelingshulp is al sinds de jaren '90 te lezen in de marketing over '*people participation*'. De in Rio in gang gezette agenda van 'Sustainable development' droeg daaraan bij.

Het WWF is in hoge mate een gouvernementele extensie. Het Brusselse lobbykantoor – European Policy Office- van het WWF ontvangt jaarlijks ruim 600.000 euro 'operating grant' van de Europese Commissie²⁰, om de Europese Commissie te belobbyen en profiteert vervolgens financieel met miljoenen euro's per jaar van projectgelden van Europe Aid²¹. De huur van het kantoor van het WWF in Kinshasa, de hoofdstad van Congo, werd in 2010 door de Europese Commissie betaald.

¹⁶ Michael Miersch, FDP-congres Dresden 30 juni 2012

¹⁷ <http://www.trouw.nl/tr/nl/4324/Nieuws/article/detail/1847273/2011/02/10/rsquo-Natuurbehoud-We-moeten-verder-rsquo.dhtml>
'Natuurbehoud, we moeten verder' - door Hans Marijnissen geeft 3 pagina's lang WNF-directeur en jurist Johan van de Gronden het woord. – Het artikel werd binnen de Nederlandse natuurbeheersector door oa ex-SBB directeur Frits van Beusekom sterk bekritiseerd, mede vanwege het feit dat het WNF nauwelijks in Nederlandse natuur investeerde

¹⁸ Volkskrant 16 mei, 'Nederland drukt te grote voet op aarde'. Auteur Michael Persson kopieert de boodschap uit het WWF Living Planet Report 2012. Het WWF hanteert twee indexen, de Ecologische Voetafdruk en de eigen ontworpen index voor Consumer Pressure. De Telegraaf opende 15 mei met een bericht van de zelfde strekking en de zelfde geïnterviewde WWF-medewerkster Natasja Oerlemans, die als 'deskundige' wordt opgevoerd

¹⁹ WWF Annual Review 2008 WWF International heeft een begroting in Zwitserse Franken (160 miljoen Zwf),

²⁰ EU Beneficiaries, http://ec.europa.eu/beneficiaries/fts/index_en.htm

vermeldt een bedrag van 3, 142 miljoen euro EC-projectssubsidie voor WWF-Indonesië en enkele onderzoeksinstituten voor REDD+: Het WWF nam deel in projecten voor 17 miljoen euro Europese ontwikkelings- en innovatiegelden in 2010, het Nederlandse WNF kreeg

²¹ De naam Niet Gouvernementele Organisatie (NGO) krijgt zo een ironische bijklank. Niet Gekozen Organisatie dekt de afkorting NGO aan overheidsinfinuus beter

Klaus Rudischhauser, één van de uitvoerend directeurs van Europe Aid, wil desgevraagd niet zeggen waaraan het relatief rijke WWF deze financiële voorkeurspositie dankt. Het zou volgens hem, in volgorde van opeenvolgende antwoorden²²:

- a. 'zo duur zijn voor NGO's in Brussel om kantoren te huren'
- b. 'een traditie van de Europese Commissie zijn om civil society te sponsoren'
- c. 'het WWF deelt veel van onze doelstellingen'
- d. 'het WWF zou iedere euro moeten verantwoorden'

4. Wereldnatuercash: de fondsenmachine

Het Wereld Natuur Fonds werd op 10 augustus 1962 in het leven geroepen -waarbij ook Prins Bernhard betrokken was- als Stichting Natuur Noodfonds. De Prins werd ook president van dit fonds. In 1965 werd de naam Wereld Natuur Fonds aangenomen. Het WNF groeide uit tot Nederlands grootste groene doel met 900.000 donateurs, tegen 20.000 in 1972. WNF werd ingericht als fondsenwerver voor projecten van WWF/IUCN. Het WNF was tot 1998 volgens KVK-statuten verplicht binnenkomende fondsen 'zo spoedig mogelijk' over te maken naar Zwitserland. Maximaal 1/3 en minimaal 1/5 van de inkomsten mocht, na afdracht aan Zwitserland, administratieve lasten en personeelskosten, een Nederlandse natuurbestemming krijgen. In nieuwe statuten is deze bepaling vervallen. Ook breidde men de doelstelling uit door toevoeging van de term 'natuurontwikkeling'.

Het WNF ontving in 2009/10 een bedrag van 64 miljoen euro aan fondsen en subsidies. In 2011 daalde dit naar 62,4 miljoen euro. Het besteedde ongeveer 9 miljoen euro aan campagnes en campagnemateriaal. Ter vergelijking, het campagnebudget van Nederland's grootste politieke partij, de VVD, bedroeg in 2010 voor de verkiezingen 2,5 miljoen euro. Ter relativering, met de inkomsten van één jaar kan het Nederlandse WNF één speler van Chelsea kopen (Fernando Torres kostte 60 miljoen euro). Directeur Johan van de Gronden verdient ruim 150.000 euro. Hij zet zich 14 maanden per jaar in voor de natuur. Het salaris van de marketingdirecteur is van dezelfde orde van grootte.

In 2009/10 bedroeg de totale afdracht aan het internationale WWF-werk 39,5 miljoen euro. Landelijke afdelingen kunnen zelf deels natuurbeschermingsprojecten, waaraan geld wordt besteed, naar eigen voorkeur uitkiezen. In 2009/10 bedroeg de besteding aan 'internationale projecten' 33,7 miljoen euro. Dat is 52,6 procent van de inkomsten.

Het Wereldnatuurfonds is volgens KVK-statuten 100% eigenaar van vastgoedonderneming Baduin BV, waarin in 2011 1,9 miljoen euro vermogen vastligt. Daarnaast bezat het WNF een kapitaal van 794.000 euro in de geliquideerde vastgoedonderneming Custodia Agris (nalatenschap). Waar dit kapitaal bleef, is niet uit de jaarrekening op te maken.

De grootste donororganisaties betreffen –naast particuliere donateurs en nalatenschappen- de Postcodeloterij- die het WNF jaarlijks een blanco cheque geeft van tussen de 10 en 20 miljoen euro (15,5 miljoen euro in 2011) en de overheid. Met name het Ministerie van Buitenlandse Zaken sponsort het WNF jaarlijks met 3 miljoen euro subsidies, al neemt dat bedrag nu af. Een evaluatierapport van het Ministerie van Buitenlandse Zaken²³ vermeldt voor het jaar 2005/6 een gezamenlijke subsidie van 15,1 miljoen euro voor het Wereldnatuurfonds, IUCN en Milieudefensie, naast een subsidie van 3,2 miljoen naar het WWF in Gland. Daarnaast ontvangt het WNF projectgelden van de Europese Unie zoals een half miljoen euro in 2010 voor een klimaatproject in Cuba.

WNF draagt jaarlijks ongeveer 400.000 euro af aan Nederlandse projecten: meestal campagnes. Wel groeit het aandeel voor Nederlandse projecten de laatste 3 jaar. In boekjaar 2010/11 is de post voor Nederlandse projecten gegroeid naar 1,4 miljoen euro. De in 2010 gereserveerde extra post voor natuur in Nederland van 500.000 euro (van in totaal 900.000 euro) betrof de voorbereiding van een Stay Okay-hostel in Munnikenland bij Slot Loevestein, waarin het WNF haar natuurvisie aan jeugd zou vermarkten. Dit project is afgeblazen door de negatieve publiciteit rond onteigening van grond van boeren, zoals omschreven in het Brabants Dagblad.

²² Vraaggesprek 1100- 6 juni 2012 in Brussel

²³ http://www.minbuza.nl/binaries/content/assets/minbuza/nl/import/nl/producten_en_diensten/evaluatie/afgeronde_onderzoeken/2006/04/evaluation_of_the_theme_based_co_financing_programme_tmf/rapport/rapport/hippogallery%3Aasset

De bijdrage van het WNF aan Nederlandse natuur(campagneprojecten) bedroeg zo – na aftrek van het mislukte project- 0,6% van de hiervoor genoemde inkomsten van 64 miljoen euro. De thematiek van 'Eviction for Conservation' speelt in milde vorm ook in Nederland.

5. Gaat 81 cent per uitgegeven euro naar 'natuurbescherming' ?

Op bladzijde 59 van het jaarverslag 2009/10 claimt het WNF dat 81 cent van iedere euro naar natuurbescherming gaat. Deze claim is alleen hard te maken door enkel directe fondsenwervingskosten (13,6%), en administratie/beheerskosten (5%) af te trekken. Alle andere activiteiten heten 'natuurbescherming' bij WNF, ook de overhead van internationale projecten en het salaris van communicatiepersoneel. Van het personeelsbestand van de 106 fte werkte in 2009/10 45 fte aan marketing en 26 fte aan financiën. Voor 'natuurbescherming' trekt WNF 28 fte uit. Marketing en Financiën vragen dus 67% van de personele inzet.

Campagnes en advertenties, die de WNF-visie vermarkten, en het promoten van WNF-initiatieven heten 'natuurbescherming'. Campagnes met de 'slechte milieuwetenschap'²⁴ van de Ecologische voetafdruk heten 'natuurbescherming', want ze zouden 'educatie' zijn. Volgens haar definitie beschermt het WNF dus ook natuur als zij met kinderen schaatst op de Jaap Eden ijsbaan, gekleed in ijsbeermutsen en -pakken, onder de campagnetitel 'Ijsbeer in Noord'. In deel 2 ,in hoofdstuk 4, blijkt dat gebruik van de ijsbeer als klimaatmascotte een hoog ironisch gehalte heeft.²⁵ Zijn de WNF-ansichtkaarten in plastic bij de lunch in de KLM-cityhopper ook 'natuurbescherming'?

Nieuwe berekening afdracht 'natuurbescherming', bij strakkere definitie 'natuurbescherming': 53,6 cent per euro

Bij correctie met 20% (een overheadcijfer van 23% bij internationale natuurbescherming is standaard²⁶) blijft voor internationale projecten een post over van 31,6 miljoen euro. Dat is 49,4% van de eerder genoemde WNF-inkomsten van 64 miljoen euro. Een herberekening – zonder de post campagnes, magazines, en communicatiepersoneelslasten, maar met natuurbescherming- levert dan de volgende schatting op voor het percentage besteding aan natuurprojecten van totaalinkomsten:

- Natuurprojecten in Nederland:	0,6 %
- Natuurbeschermingspersoneel:	3,6 % ²⁷
- Natuurprojecten buitenland bij 20 procent overhead-correctie:	<u>49,4 %</u>
Totaal	53,6 (pro)cent per euro inkomsten

Een rapport van het IIED noemt voor het jaar 2000 een aandeel van 55 procent van alle bestedingen van het WWF aan 'conservation'²⁸.

Het twijfelachtige rendement van natuurbeschermingsprogramma's en de ontbrekende relatie tussen prioriteitsgebieden en grootte van bestedingen krijgt een aparte bespreking in deel 2²⁹. Dit euvel is overigens niet beperkt tot het WWF alleen.³⁰

²⁴ Fiala, N. (2008) Measuring sustainability, why the ecological footprint is bad economics and bad environmental science, in Ecological Economics 67, 519–525

²⁵ Zeilmaker, R. (2012) Het Wereldbestuursfonds (2), Beschermt het WWF de Natuur? Een onderzoek naar de effectiviteit van het Wereld Natuur Fonds bij natuurbescherming 19p. Een rapport voor de Groene Rekenkamer

²⁶ Scholfield, K. Brockington, D. (2009) Non Governmental Organisations and African Wildlife Conservation, a preliminary analysis, Brooks World Poverty Institute University of Manchester: de berekende 23 procent is het overheadgemiddelde van alle groene NGO's die in Afrika actief zijn

²⁷ Berekening: bij 28 fte 'natuurbescherming'/106 totaal fte x 9,3 miljoen euro personeelslasten in 2009/10 kom je op 3,56 procent van 64 miljoen euro.

²⁸ The breakdown of WWF International's expenditure is as follows (% of total WWF expenditure): conservation 39%; conservation policy 3%; education 0.2%; awareness raising 1%; fundraising 0.6%; administration 0.2%. In total, therefore, conservation expenditure amounts to 55%. (WWF, Annual Report 2000).

²⁹ Het Wereldbestuursfonds (2), Beschermt het WWF de Natuur? Een onderzoek naar de effectiviteit van het Wereld Natuur Fonds bij natuurbescherming. De Groene Rekenkamer 2012/ www.rypkezeilmaker.nl

³⁰ Zie ook: Ferraro, P.J. and Pattanayak, S.K. (2006). 'Money for nothing? a call for empirical evaluation of biodiversity conservation investments'. Plos Biology, 4, 482-488.

6. Mondiale elite werkt voor WWF

Alle voormalige presidenten van het internationale WWF betreffen zonder uitzondering regeringsleiders, leden van koningshuizen en industriëlen van Brits-Nederlandse multinationals of ondernemingen uit de Commonwealth. Prins Bernhard werd de eerste WWF-president, van 1961 tot 1976. Shell topman John Hugo Loudon was WWF-President van 1976-1981. Loudon was persoonlijk vriend van Bernhard en werd geridderd door het Nederlandse en Britse koningshuis. Loudon volgde Bernhard op als mondiaal WWF-president, nadat de prins in opspraak kwam vanwege de Lockheed-affaire. Bernhard maakte de Lockheedgelden over naar het WWF in Zwitserland.

Prins Philip, Duke of Edinburgh, was van 1981 tot 1996 WWF-president. Hij is nog steeds emeritus-president. Veel WWF-afdelingen in diverse Europese landen werden opgericht door leden van koningshuizen, zoals in Denemarken Prins Henrik, die president is van WWF-Denemarken en in Spanje Juan Carlos (oprichter en president van het WWF-Spanje en WWF-erelid). Bij het 50 jarig jubileum op 7 mei in Rotterdam aan boord van de SS Rotterdam was Koningin Beatrix aanwezig als eregast. Het 'Pandabal', een fondsenwervingsgala voor het WWF in Singapore in 2009, werd door Prinses Laurentien geopend.

Prins Bernhard richtte begin jaren '70 de 1001 a Nature Trust, op: adel, industriëlen en notabelen uit zijn netwerk konden tegen afdracht van 10.000 dollar op uitnodiging lid worden. De 1001 is nog steeds trouwe sponsor van het mondiale WWF³¹ - en netwerkt voor het WWF op topniveau. De 1001 omvatte controversiële namen als dictator Mobutu van het voormalige Zaire, nu Congo. Het omvat verder vertegenwoordigers van Unilever, Shell, Rothschild, Rockefeller (de familie die fortuin maakte in oliewinning) en de diamantkoningen van De Beers.

Voormalig Minister President Ruud Lubbers was WWF-president van 2000/2002. Lubbers is tevens lid van de 1001. Momenteel is voormalig milieuminister van Ecuador Yolande Kakabadse WWF-president. Zij volgde de voormalig minister van buitenlandse zaken van Nigeria, Emeka Anyaoku op als WWF-president. Topbestuurders van WWF zijn vaak tevens topbestuurder van UNEP of IUCN geweest. Kakabadse was voorzitter van IUCN. De huidige UNEP-topbestuurder Achim Steiner was eerder hoofd van de IUCN.

Het WNF is sterk in het aantrekken van invloedrijke mensen op nationaal niveau. WNF-toezichthouder Teresa Fogelberg, directeur Klimaat en Industrie bij het voormalige Ministerie van VROM, leidde de Nederlandse klimaatdelegaties bij internationale klimaatakkoorden. Zij hielp bij ratificatie van het Kyoto-klimaatverdrag en de daaruit voortvloeiende emissiehandel. Voormalig milieuminister Jacqueline Cramer was ook toezichthouder bij het WNF. Momenteel is voormalig Unilever-topman Anthony Burgmans toezichthouder. Duurzaamheidsgoeroe Jan Paul van Soest was ook WNF-toezichthouder.

Het WNF en WWF worden vaak gespiegeld ten opzichte van organisaties met radicalere achtergrond zoals Greenpeace. Toch werkt WNF samen met Greenpeace, Milieudefensie en 'rechtzinniger' organisaties, in acties, fondsenwerving en marketing. Samen met Greenpeace kreeg het Wereld Natuur Fonds van de Postcodeloterij een gezamenlijk campagnebudget voor een 'oceanencampagne'. Het Wereld Natuur Fonds financierde in de jaren '80 het Greenpeace-actieschip, de Rainbow Warrior.

7. Strong maakt zich sterk voor WWF-thema's; betrokkenheid WWF bij conferenties

Het WWF is mondiaal de grootste groene NGO en het belangrijkste voertuig voor mondialisering van de milieuagenda. Vooral in voormalige Britse koloniën in Afrika is het WWF op afstand de grootste Conservation NGO, waar haar omvang 2 maal groter is dan de 2de (Amerikaanse) partij³². Bestuursleden van het WWF stonden aan de basis van vele instituten die mondiaal beleid beïnvloedden, zoals de Club van Rome.

Eén van de invloedrijkste voorvechters van een mondiale milieu-agenda, Maurice Strong, is mede-oprichter van WWF Canada. Hij was lid van 1001 a Nature Trust. Strong was ook voorzitter van de UN Conferentie on Human Environment, de 'Stockholm Conference', in 1972. Strong was eerste executive-director van de United Nations Environmental Programme (UNEP) in 1972. Dat vestigde zich in Nairobi, Kenia. Strong werkte, naast aan milieu-initiatieven en in VN-functies, vooral voor energiemaatschappijen. Strong was ook secretaris-generaal van de eerste Earth Summit in Rio de Janeiro in 1992. Hier werd

³¹ Jaarverslag van WWF internationaal 2008 bedankt '1001 a Nature Trust' voor hun financiële steun en lobby

³² Scholfield, K. Brockington, D. (2009) Non Governmental Organisations and African Wildlife Conservation, a preliminary analysis, Brooks World Poverty Institute University of Manchester

Agenda 21 vastgesteld, de 'duurzame' ontwikkelingsagenda voor de 21ste eeuw. Daarin werd de herverdeling van welvaart van Westerse landen richting ontwikkelingslanden geagendeerd.

Op de Rio-conferentie werden de CO₂-gerichte klimaatakkoorden UNFCCC bekrachtigd. Die leidden tot het – op agressieve wijze door het WWF in media gestimuleerde³³- Kyotoverdrag in 1997. Dat verdrag leidde in 2005 tot het Europese systeem voor de – actief door de WWF aangemoedigde- emissiehandel en het Clean Development Mechanism (CDM). Het WWF ontwikkelde haar eigen keurmerk voor klimaatprojecten, de Gold Standard.

WWF-personeel was actief betrokken bij alle klimaatconferenties van de Verenigde Naties, die volgden uit de Earth Summit in 1992. Het WWF was ook betrokken bij de inhoudelijke samenstelling van alle IPCC-klimaatrapporten. Van de samenvattingen voor beleidsmakers en journalisten van het IPCC-klimaatrapport in 2007 is 1/3 van de auteurs betrokken bij het WWF³⁴. De preambule³⁵ van de op de eerste Earth Summit vastgestelde mondiale Convention on Biological Diversity Principle 1 'People living in Harmony with Nature' is exact gelijk aan de fondsenwervingslogan van het WWF USA.

WWF-personeel, zoals de jurist Donald Pols, maakte deel uit van de Nederlandse nationale delegatie voor klimaatakkoorden van de Verenigde Naties. Het Wereldnatuurfonds helpt ook- samen met Greenpeace en Friends of the Earth- bij de invulling van ecologische criteria voor de Kaderrichtlijn Marien van de Europese Unie. Daarmee worden later beperkingen opgelegd aan visserij en gebruikers van de Noordzee.³⁶

8. WWF, de vriend van het bedrijfsleven

WWF International gaat prat op haar deals met Coca Cola, Ikea, Siemens, het bankierswezen van (oliepalminvesteerders) HSBC en vele andere multinationals. Ook het WWF gaat prat op haar deals en overleg met het bedrijfsleven, zoals de Rabobank. Ook kan een natuurliefhebber in een KLM-cityhopper - vóór hij gravend door plastic verpakking zijn broodje bereikt- stuiten op in plastic verpakte kaarten met dierenplaten van het Wereld Natuur Fonds. Die roepen op tot donaties aan het WWF: Er is dus meer consumptie nodig om WWF te helpen in campagnes tegen consumptie als het Living Planet Report.

De betrokkenheid bij multinationals verwoordt het WWF zelf als volgt, om haar rol toe te lichten bij het World Economic Forum in Davos³⁷

'We found out that the most significant threats to our 35 priority places were 15 commodities: sugarcane, whitefish, fish meal, shrimp trawling, shrimp farms, paper & pulp, salmon farming, palm oil, tuna fisheries, beef, soy, sawn wood, biofuels, dairy and cotton.

'We also found out that only 100 companies controlled 25% of the trade of those 15 commodities. The reason 25% of trade is so important because it results in 40-50% of producers. Producers that will compete to sell into those better markets. By working with those 100 companies we can leverage almost half of global production of those 15 commodities and address those threats.'

Deze motivering van het WWF valt zo te omschrijven als economisch realisme. Deze strategie wekt met enige regelmaat kritiek op van 'rechtzinnige' milieuactivisten. De samenwerking met overheden en multinationals leidde tot problemen rond mensenrechten van bevolkingsgroepen in gebieden die onderdeel werden van beleid van het WWF. Problemen rond onderdrukking en evicties van inheemse bevolking door WWF-partners werden reeds bekritiseerd in een rapport van het World Watch Institute in 2004³⁸. In het artikel in mei 2012 'WWF helps industry more than the environment' in Der Spiegel stelt men ook al dat deze strategie van het WWF haar doelstellingen kan schaden.

³³ In de Climategate-emails blijkt hoe het WWF wetenschappers pushte om hun gewicht te verlenen aan petitie, en hoe zij via media druk zette op Japan om een meer vergaand akkoord in Kyoto te tekenen

³⁴ Vahrenholt, F. Luning, S. (2012) Die Kalte Sonne, warum die Klimakatastrophe nicht stattfindet, Hoffman&Campe Verlag/ F.Vahrenholt 11 mei European Energy Review:

³⁵ <http://www.un.org/documents/ga/conf151/aconf15126-1annex1.htm>

³⁶ http://kennisonline.deltares.nl/txmpub/files/?p_file_id=13767 Bij inperkingsadviezen voor visserij uit naam van een specifieke –door milieuorganisaties opgestelde- natuurvisie zijn geen visserijorganisaties betrokken, alleen milieucampagnegroepen. De ecologische criteria Kaderrichtlijn Marien werd ingevuld met Janette Worm, en kenmerken de voor campagne-organisaties typische holistische 'niet aanraken'-filosofie zonder evolutionair dynamische karakteristieken

³⁷ <http://www.ethicalmarkets.com/2012/01/30/why-is-wwf-at-davos/>

³⁸ Chapin, M. 2004. A challenge to conservationists. *WorldWatch Magazine* (November-December): 17-31.

De voornaamste kritiekpunten die de Duitse filmer Wilfried Huisman aanvoert in de documentaire 'Der Pakt mit dem Panda', gaan vooral over samenwerking van het WWF met een consortium van overheden en grote multinationals. Het betreft palmolie in Indonesië, en Monsanto in Zuid Amerika. Die zou meer kwaad dan goed doen voor regenwoud, dieren als de Orang Oetang en lokale bevolking. De film was genomineerd voor 2 filmprijzen op het filmfestival van Monte Carlo op 16 juni 2012. Waarnemingen die Huisman doet over het verjagen van lokale bevolking uit naam van 'natuurbescherming' en 'duurzaamheid' zijn reeds eerder gepubliceerd, o.a. door Mark Dowie.³⁹ De website Conservationrefugees.org besteedt hier aandacht aan. Binnenlandse critici/collegae van Huisman, vinden dat hij te principiële stelling neemt tegen multinationals en genetische modificatie.⁴⁰

9. WWF, de vijand van het bedrijfsleven

Tegelijk met de uitgedragen samenwerking met- en financiële steun door multinationals, hanteert de marketing van WWF vaak sterke anti-industriële en anti-economische sentimenten. Zoals een studie van het IIED -betaald door het Nederlandse Ministerie van Buitenlandse Zaken in 2001- stelt over WWF-beleid kunnen binnen het WWF attitudes naar bedrijfsleven sterk verschillen.⁴¹ De boodschap in het volgende WWF-persbericht getuigt van dergelijke anti-industriële sentimenten.⁴²

Brussel 16 juni: 2009: In heel Europa biedt de groene economie aan meer dan 3 miljoen mensen werkgelegenheid. En dat is heel wat meer dan de vervuilende industrie. Dankzij onze kenniseconomie liggen in België de opportuniteiten voor groene jobs voor het grijpen.

Het rapport Green Jobs for Europe toont aan dat op dit moment minstens 3,4 miljoen jobs in Europa rechtstreeks in verband staan met hernieuwbare energie, duurzame transport en energie-efficiëntie. Dat is meer dan de huidige 2,8 miljoen banen in de vervuilende industrie zoals mijnbouw, elektriciteit, gas, cement, energie ijzer en staal.'

Vervuiling wordt hier enkel in relatie tot CO₂-uitstoot van fossiele energie genoemd. Ironisch genoeg is—zeer vervuilende⁴³- mijnbouw nodig voor de winning van rare earth metals, als neodymium, voor magneten in de turbines van windmolens (een ton erts per turbine). Er is aardgas nodig voor backupvermogen. Cement en staal zijn cruciale bouwstoffen bij de bouw, realisatie en exploitatie van windparken die het WWF en WNF zelf stimuleert. 'Groene' banen - exclusief door WWF en UNEP vertaald als werk gerelateerd aan de energiesector- kunnen volgens de Iers-Nederlands milieu-econoom Richard Tol daarnaast nooit leiden tot substantiële economische groei.

"Klimaatbeleid draagt niet bij aan de economische groei of de werkgelegenheid. Integendeel.

Ongeveer 2% van het Bruto Europese Product wordt besteed aan energie. Als de energiesector met 10% groeit, dan groeit de economie met 0.2%. Een kleine sector kan de economische groei niet aanzwengelen. Dat geldt in sterkere mate voor de werkgelegenheid. Ongeveer 1% werkt in de energiesector. Als het aantal energiewerkers verdubbelt, dan daalt de werkloosheid licht."

Volgens het WWF is het door werkloosheid geteisterde territorium van de Palestijnse Autoriteit hét ecologische voorbeeldland van 2012⁴⁴. Ook viert het Wereldnatuurfonds jaarlijks Earth Hour via een blackout, door het uitschakelen van alle elektrische verlichting. Earth Hour is aldus op te vatten als een anti-moderne visie op menselijk welzijn en welvaart. Economische groei verloopt nu recht evenredig met (fossiel) energieverbruik. Het bepleiten van radicale reducties in CO₂-emissies – zoals campagnegroepen als WWF doen- betekent logischerwijs een pleidooi voor economische krimp. Afgezien van de nucleaire

³⁹ Dowie, M. 2005. Conservation refugees: When protecting nature means kicking people out. Orion Online. November-December: 1-12

⁴⁰ Michael Miersch: 'Eén van de dingen die ik goed vind aan WWF, is dat ze juist wel samenwerken met bedrijven. Huisman lijkt te vinden dat WWF een tweede Greenpeace moet zijn.'

⁴¹ Jeanrenaud, S. (2002) People Orientated approaches in Global Conservation, Is the leopard changing it's spots? IIED 2002, 68 p via <http://pubs.iied.org/pdfs/9134IIED.pdf>

⁴² http://www.groenejobs.be/uploads/Documenten/am_2009_3_groene_jobs_rapport_wwf.pdf

⁴³ Chemicus Prof Koen Binnemans KU Leuven in EOS Magazine juni 2011. Per turbine is een ton zeldzame aardes nodig. 99 procent van deze rare earth metals voor turbines komt uit 1 mijn in China op de grens met Mongolie, de overige uit Canada. Citaat Binnemans over milieumomstandigheden 'In 1995 bezocht ik in Baotou verwerkingsinstallaties van zeldzame aarden. Wat ik daar te zien kreeg, deed denken aan de schrijnende toestanden in 19-de eeuwse Europese mijngebieden. Sindsdien is er nauwelijks in nieuwe technologie geïnvesteerd.'

⁴⁴ Volkskrant 16 mei, 'Nederland drukt te grote voet op aarde'. De index die het WWF Living Planet Report 2012 leverde in het artikel zet de Palestijnse Autoriteit op 1

optie ontbreekt marktwaardige technologie (zonder overheidssteun). Het huidige mondiale aandeel van wind- en zonne-energie bedraagt slechts 1 tot 3 procent.

Op het 50 jarig-jubileum van het WNF op de SS Rotterdam op 7 mei 2012 claimde Sheila Murray van de Club van Rome Canada, dat Indianen een voorbeeld zijn voor het Westen. 'Toen Europese immigranten aankwamen, beschouwden ze het land als leeg, maar dat kwam juist doordat de Indianen geen impact op de natuur hadden, ze hadden zo'n geringe voetafdruk'. De kennis van Inuit zou superieur zijn aan de Westerse. Dergelijke ecologische, anti-industriële en anti-technologische beelden zijn decennialang gemeengoed binnen de groene beweging, evenals een anti-humanistische en anti-Joods-Christelijke kijk op natuuromgang⁴⁵⁴⁶. De natuurvriendelijkheid van 'natuurvolken' is door paleo-ecologisch onderzoek 40 jaar geleden verworpen. ⁴⁷ Ook het bos in het 'lege' Amerika is ettelijke malen platgebrand door de Indianen. Dat toont paleo-ecologisch onderzoek van onder meer John Birks. Het idee van 'People living in harmony with nature', van het WWF heeft nooit bestaan.

10. 'Bos verdwijnt door uw welvaart'?

Consequent in 50 jaar WWF blijft in marketinguitingen 'het Westen' de boeman op milieugebied. Eerdere campagnes van het WWF, zoals in mei 1996 in Geneve ⁴⁸, noemden de commerciële houtkap verantwoordelijk voor een 'extinctiecrisis' waardoor jaarlijks 50.000 soorten zouden verdwijnen. De campagne appelleerde aan anti-corporatieve en anti-moderne sentimenten, die in tegenspraak zijn met enkele basale feiten.

- a. Het bosareaal in Westerse landen is, volgens cijfers van de FAO, afgelopen halve eeuw sterk gegroeid, in Europa met 8 miljoen hectare van 1950 tot 1999. ⁴⁹ Ook in Nederland groeide het areaal bos in één eeuw van 1 tot 11 procent
- b. Er is géén diersoort bekend in Verenigde Staten, Canada en Europa die door moderne bosbouw is uitgestorven

Mede-oprichter van Greenpeace Patrick Moore schreef in mei 1996, in reactie op de campagne, naar de toenmalige WWF-president Prins Philip⁵⁰

"Myself and many colleagues who specialize in forest science are distressed at recent statements made by WWF regarding the environmental impact of forestry. These statements indicate a break with WWF's strong tradition of basing their policies on science and reason. To the best of our knowledge, not a single species has become extinct in North America due to forestry."

Prins Philip antwoordde:

'I quite agree that his third statement (logging being the main cause of extinction) is certainly contentious and the points that you make are all good ones. All I can say is that he was probably thinking of tropical forests when he made the comment.'

Echter, ook in 1997 bleef het WWF-USA volhouden dat 3/4 van de Noord Amerikaanse bossen bedreigd zou zijn. De '50.000 soorten' betreffen geen door de wetenschap geregistreerde soorten, maar computerextrapolaties van mogelijk verdwenen soorten bij eventuele landconversie. In de afgelopen 5 jaar is juist een veelvoud van nieuwe soorten ontdekt en door de wetenschap beschreven, meer dan er in 200

⁴⁵ Het schotschrift van Lynn White jr 'On the Historical Roots of our ecological crisis' in Science in 1967, keert zich tegen de christelijke en humanistische mensbeelden, het antropocentrisme dat een scheiding met de natuur zou hebben veroorzaakt, en dé oorzaak zou zijn van een ecologische crisis. Oud-directeur van het Planbureau voor de Leefomgeving Klaas van Egmond verdedigde deze visie recent weer in het Reformatorisch Dagblad. Personeel van het Planbureau voor de Leefomgeving is betrokken bij de Club van Rome, bij het door de Club van Rome gestartte IIASA en bij Club van Rome Spin-off de Balaton Group (oa, Bert de Vries, Matthis Wackernagel van het Global Footprint Network is ook lid)

⁴⁶ Klaas van Egmond, voormalig directeur van het Planbureau voor de Leefomgeving bediende in het Reformatorisch Dagblad in augustus 2011 zich van een zelfde retoriek tegen 'het Westen', gespiegeld aan natuurvolken in harmonie met de natuur

⁴⁷ Zie oa het werk van Paul Martin (1973) naar Pleistocene extinctions megafauna in Noord Amerika na aankomst 'indianen' 'The Discovery of America' Science vol 179 No 4077, pp 969-74

⁴⁸ Ter inleiding van de eerste vergadering van de eerste vergadering van het Intergovernmental Panel on Forestry

⁴⁹ Nabuurs, GJ. Et al. 2003, Temporal Evolution of the European Forest Sector carbon sink from 1950/1999 Global Change Biology, 9 152/160

⁵⁰ Persoonlijke site ecooloog dr. Patrick Moore www.greenspirit.com in 'Environmentalism for the 21st century'. Moore verliet Greenpeace in 1986 en werd consultant voor onder meer houtbedrijven

jaar uitstierven/werden afgeschreven⁵¹. Afgelopen eeuw stierven 38 diersoorten uit, meest ondersoorten van relatief algemeen voorkomende soorten als poema en steenbok. De wetenschap beschreef ruim anderhalf miljoen soorten, waarvan de helft insecten.

11. Bedreigt Westerse welvaart diersoorten?

De campagnes tegen Westerse welvaart zijn moeilijk te relateren aan de belangrijkste doelstelling van het WWF, het beschermen van diersoorten. Juist in de welvarende wereld is zowel ontbossing gekeerd en soortenverlies het sterkste geremd door investering in natuurbescherming. Welvarende westerse landen hebben de strengste natuur- en milieuwetgeving. In Nederland neemt het aantal plant- en diersoorten in absolute- en relatieve zin toe sinds de jaren '70 van de vorige eeuw.⁵² Internationale afspraken tussen ijsbeerlanden Noorwegen, Denemarken (Groenland) Canada en Rusland, in 1973, over jachtbeperking, deden de ijsbeer toenemen van 10.000 naar 25.000 in 2006⁵³. Met name in Canada- waar de grootste populatie leeft- groeide de ijsbeerpopulatie spectaculair.

Armoede en de moeizame ontworsteling daaraan leveren het grootste beslag op natuur. Moderne studies tonen dat in Afrika de grootste ontbossing plaatsvindt door (kleinschalig) gebruik voor brandstof (62 procent) in huizen en dat commerciële kap met 26 procent. hierbij vergeleken een kleinere rol speelt⁵⁴ Ook stelt Wetlands International in State of the World's Waterbirds 2010, dat juist vogelpopulaties in Noord Amerika, Australië en Europa het goed doen dankzij investeringen in natuurbescherming, terwijl:⁵⁵

Waterbird population status is least favorable in Africa, South America and particularly Asia, where 62% of known populations are decreasing or extinct and only 10% are increasing.

De extincties die de IUCN Rode Lijst beschrijft, vonden voor 75 procent plaats op tropische eilanden, meest door introductie van exoten. Het meest iconische slachtoffer vormt de dodo op Mauritius, die sneuvelde door Hollandse VOC-vaarders en hun meegebrachte varkens en ratten. Het IISG hanteert bijvoorbeeld een lijst van 100 'worst invaders', waaronder de bruine boomslang die op Guam in de Stille Oceaan de endemische vogelpopulatie uitroeide, na met een vliegtuig te zijn meegelift.⁵⁶

12. Wegen mondiale milieuagenda leiden naar Club van Rome en WWF

Het WWF verwijst regelmatig naar apocalyptische projecties uit computerscenario's, die een radicale gedragsverandering noodzakelijk zouden maken. Eén van de invloedrijke leveranciers van apocalyptische projecties vormt de –sterk met WWF verwante- Club van Rome. Bij het verschijnen van het eerste rapport van de Club van Rome- Limits to Growth in najaar 1971- waren van de 6 bestuursleden 3 ook bestuurslid van het WWF. Waaronder Aurelio Pecceide president van de Club van Rome⁵⁷. De Club van Rome had zeer grote invloed op de mondialisering van de milieuagenda.

In Nederland werden 900.000 exemplaren verkocht van de Nederlandse pocket-editie 'Grenzen aan de Groei', op een bevolking van 13 miljoen mensen. Uit de Club van Rome kwam ook de Balaton-group voort. Deze denktank vergadert jaarlijks bij het Balatonmeer in Hongarije. Onder haar leden zijn o.a. Bert de Vries van het RIVM en de ontwikkelaar van de Ecologische Voetafdruk, Matthis Wackernagel.

⁵¹ <http://www.environment.gov.au/biodiversity/abrs/publications/other/species-numbers/2009/pubs/nlsaw-2nd-complete.pdf>
Chapman A.D. (2009) Numbers of living species (in Australia) and the rest of the World. Report for the Australian Biological Resources Study. Citaat; 'Since the first edition of the Numbers of Living Species in Australia and the World was produced in 2006, we've discovered 48 reptiles, about 200 new fish species and 1,184 flowering plants. Afgelopen 200 jaar stierven in Australië 36 soorten buideldieren uit, door introductie van katten, ratten en vossen.

⁵² Haes de, H.U. Tamis, W. De Snoo, G. Prins, H. (2009) Het gaat weer beter met de natuur in Nederland, in. Landschap, blz 161-168

⁵³ Zie de Polar Bear Specialist Group

⁵⁴ Dr Martin Herold Wageningen Universiteit Pers meded.

⁵⁵ [http://www.wetlands.org/Portals/0/publications/Report/SOWW2010%20\(3\).pdf](http://www.wetlands.org/Portals/0/publications/Report/SOWW2010%20(3).pdf)

⁵⁶ Feiten over relatie moderniteit en biodiversiteit zijn te vinden in de SWNM Biodiversiteitwijzer 2012 via kenniscentrum www.swnm.nl

⁵⁷ Peccei is ook stichter van het Institute for Applied System Analysis- IIASA in Salzburg, dat computerprojectes ontwikkelt voor mondiale milieutrends. Klimaatwetenschapper Pavel Kabat is hier nu directeur Bekende 'alarmistische' onderzoekers als de Mr Zure Regen in de jaren '80, Leen Hordijk, waren hier onderzoeksdirecteur. Veel hoofdauteurs van het IPCC-rapport werkten bij IIASA,

De Club van Rome gebruikte projecties uit het economische wereldmodel van MIT World3 van Jay Forrester. Dat beschreef hij in 'World Dynamics'. De eerste resultaten werden gepresenteerd in Moskou en Rio de Janeiro. Ineenstorting van de wereld zou dreigen, zonder door een wereldautoriteit afgedwongen radicale omslag in gedrag. Er moest, om ineenstorting die door exponentiële groei veroorzaakt zou worden, te voorkomen een 0-groei economie komen. De Club van Rome voert nu al 40 jaar campagne voor een radicale herverdeling van Westerse welvaart.. Zij beroept zich op een noodtoestand en 'definiërend moment in de geschiedenis'. Dit principe van radicale herverdeling is ook terug te vinden in Agenda 21, de 'duurzame' ontwikkelingsagenda van de Verenigde Naties. Die Agenda 21 kreeg vorm op de eerste conferentie in Rio de Janeiro in 1992.

13. 'Een diep religieus respect om géén fossiele brandstof te gebruiken'.

Nu voert de Club al weer 40 jaar campagne voor een economische omslag, met beroep op nieuwe projecties, nu de oude niet uitkwamen. Dit vond ook plaats op de 50-jarige jubileumconferentie op 7 mei 2012 van het WNF op de SS Rotterdam, in aanwezigheid van Koningin Beatrix⁵⁸. De Noorse econoom Jørgen Randers illustreerde in een nieuw rapport van de Club van Rome, voor 2052 zijn meest gevreesde risico: een voorspelde opwarming van 2,5 graden. Ter voorkoming zou de jeugd een 'diep religieus respect' bijgebracht moeten worden 'voor het niet gebruiken van fossiele brandstoffen'.

Randers zijn aanbevelingen om de ramp voor 2052 af te wenden, zijn een echo van de Club van Rome 40 jaar geleden: De bevolkingsgroei zou moeten remmen via emancipatie ('empowerment of women'). Juist in de welvarende wereld zou volgens Randers de bevolkingsgroei het meeste geremd moeten worden⁵⁹. Dit vanwege de grote ecologische voetafdruk van Westelingen. 'De voetafdruk van mijn dochter is 10 maal groter dan van een Indisch kind', verklaarde Randers.

Daarnaast zouden huidige democratieën niet in staat zijn tot het lange-termijn mondiale beleid dat Randers nodig acht. Een invloedrijke wereldautoriteit zou daarom het endemische korte-termijn-denken van democratieën moeten corrigeren. WWF-president Yolande Kakabadse roemde Randers' presentatie en dankt de Club van Rome voor 'het meehelpen bouwen van een agenda met het WWF'. Zij stelt dat 2052 zo ver weg klinkt, terwijl mensen in El Salvador nu al- dankzij overvloed aan neerslag- last van de gevolgen van klimaatverandering zouden hebben. 'Het einde van de wereld is voor hen morgen al, kan het erger dan dat?'

14. Tijd staat stil: al 40 jaar 5 voor 12 bij WWF

Wat hebben organisaties als de Club van Rome en WWF de afgelopen 40 jaar voor toekomst voorgespiegeld? We beginnen in 1971. De boodschap van WWF-bestuurder Aurelio Peccei in het rapport van de Club van Rome wijst –zoals bij alle apocalyptische bewegingen- op een beslissend moment in de geschiedenis⁶⁰:

'De mens heeft een punt bereikt waarop hij een volkomen nieuwe weg voor zijn culturele evolutie moet uitwerken'.

De Club van Rome zag in economische trends en ontwikkelingen in de natuur 'Symptomen', van een algehele ziekte die door overbevraging van de aarde zou zijn veroorzaakt:

'Onder deze omstandigheden worden de mensen overal in toenemende mate met een reeks van onhandelbare en moeilijke grijpbare problemen geconfronteerd zoals verstoring van het milieu, crisis van gewoonten, inflatie en andere economische- en monetaire verstoringen, om er maar een paar te noemen.'

Dan 20 jaar later is het opnieuw 5 voor twaalf. De preambule van Agenda 21 op de Rio Earth Summit van de Verenigde Naties in 1992 ,voorgezeten door WWF-nestor Maurice Strong (secretaris generaal), eechoot letterlijk de Club van Rome:

⁵⁸ De presentatie is terug te zien via <http://www.houstonforesight.org/?p=1777>

⁵⁹ Dit in weerwil van de demografische transitietheorie, die leert dat bevolkingsgroei remt bij hogere ontwikkeling en welvaart

⁶⁰ Meadows, D. (1971) Grenzen aan de Groei, rapport van de Club van Rome, Uitgeverij het Spectrum NV, blz 13 in voorwoord door Alexander King, Saburo Okita (WWF Japan), Aurelio Peccei (WWF Internationaal) Eduard Pestel, Hugo Thieman (wetenschappelijk directeur WWF Itale) Carrol Wilson

'Humanity stands at a defining moment in history. We are confronted with a perpetuation of disparities between and within nations, a worsening of poverty, hunger, ill health and illiteracy, and the continuing deterioration of the ecosystems on which we depend for our well-being.'

En 16 jaar later in de aanhef van het WWF jaarverslag uit 2008 is het alweer 5 voor 12, tenzij mondiaal gecoördineerde actie de ondergang keert:

'It is now generally accepted that the world is in the grip of a downward spiral that only concerted action can reverse. The ecological impact of humanity's footprint has caused the Earth's natural biodiversity to deteriorate – reducing, in turn, its capacity to absorb further excesses.'

15. Empirische weerlegging zwarte scenario's heeft geen invloed op mondiale WWF-agenda

Het WWF stelt dat zij gebruik maakt van de 'best beschikbare wetenschap'. Maar reeds vanaf de lancering kreeg de wetenschappelijke geldigheid van projecties van de Club van Rome scherpe kritiek van economen. Hieronder is William Nordhaus van Yale University, die het Malthusiaanse karakter⁶¹ van de Club van Rome benadrukt. In zijn studie 'World Dynamics, measuring without data', in the Economic Journal concludeerde Nordhaus over de dataloze projecties zeer droogjes⁶²:

'Whereas most scientists would require empirical validation of either the assumptions or the predictions of the model before declaring its truth content, Forrester is apparently content with subjective plausibility. This discrepancy in scientific standards of acceptability is probably what lies behind the dispute about the value of World Dynamics.'

Geen van de voorspelde ineenstortingen of het 'opraken' van grondstoffen is uitgekomen, ⁶³. De afgelopen 20 jaar kwam een extra half miljard mensen boven de armoedegrens⁶⁴ en de Groene Revolutie krijgt nu voet aan de grond in Afrika⁶⁵. Toch blijft de boodschap van de Club van Rome van grenzen aan (exponentiële) groei in een (ecologisch) gelimiteerd systeem een elite aanspreken⁶⁶. Ook in Rotterdam bij het WNF-jubileum werden de projecties van de Club van Rome getypeerd als 'correct van inhoud maar slecht getimed'. De goede verstaander kan de ironie niet ontgaan.

16. Regerende wereldelite moet democratie omzeilen

Bij de Club van Rome en op het WNF-jubileum op de SS-Rotterdam weerklonk de visie van economen als William Ophuls. In zijn in 2011 gepubliceerde boek 'Plato's Revenge' bepleit hij een regering van een wereldelite die een ecologische crisis zou bezweren. Die boodschap bracht Ophuls al met leden van de Club van Rome in 1974⁶⁷. De Club van Rome pleitte in 1971 al voor een wereldautoriteit.

Het is moeilijk om een voorliefde voor het democratisch proces en individuele vrijheid te herkennen in de presentatie van Randers en uitingen van de WWF-elite. Randers erkent de bezwaren die men kan hebben tegen zijn anti-democratische aanbevelingen. Hij ademt daarmee de geest uit van filosoof/auteur John Gray: de meeste milieuactivisten zijn zelf niet bereid de anti-humanistische implicaties te accepteren die volgen uit een ecologisch wereldbeeld.

Kritisch zelfonderzoek van het reisgedrag van mondiale milieubeschermers toont dat hun vele bezoeken aan internationale conferenties een tweemaal hogere CO2-emissie veroorzaakt dan die van de doorsnee-

⁶¹ Predikant Thomas Malthus beschreef in 1798 in zijn Essay on the principle of Population, hoe populatiegroei exponentieel verliep, terwijl productiemiddelen lineair meegroeiden. Er moest dus ineenstorting volgen en massale sterfte, tot de populatie weer in overeenstemming was met die middelen, zoals beschikbare landbouwgrond en voedselproductie. Malthus inspireerde Charles Darwin bij zijn evolutietheorie. De Club van Rome verwijst ook naar Malthus.

⁶² *The Economic Journal*, Vol. 83, No. 332. (Dec., 1973), pp. 1156-1183.

⁶³ Voor een lijvige bespreking en weerlegging van doemscenario's en verwante Malthusianen als Paul Ehrlich zie Lomborg, B. (2001) *The Skeptical Environmentalist. Measuring the real state of the world.* 515 pp, Cambridge University Press

⁶⁴ European report on Development 2011/12. 'Confronting Scarcity: Managing water, energy and land for inclusive and sustainable growth: blz 28, citeert OECD-rapport uit 2010

⁶⁵ Zie www.agra-alliance.org

⁶⁶ Prof dr. Rudy Rabbinge, productie-ecoloog en deelnemer aan de Agra Alliance in Afrika stelt dat doemverhalen in de geest van Malthus vooral rond eeuwwisselingen en tijdens economische crises succes hebben

⁶⁷ Ophuls, W. essay 'Lockes Paradigm lost' in Meadows, D. et al (1974) *Beyond Growth- Essays on alternative futures*, gefinancierd door de Ford Foundation. Ecoloog Eugene Odum, schrijver van ecologisch standaardwerk 'Fundamentals of Ecology' bepleit hier het reserveren van de helft van het landoppervlak voor ongestoorde natuur

Amerikaan. ⁶⁸ Blijkbaar heeft de beoogde regerende wereldelite geen 'diep religieus respect voor het niet gebruiken van fossiele brandstof.'

Niettemin moet bij de Club van Rome een beroep op een noodtoestand – net als 40 jaar geleden – er toe leiden dat een wereldautoriteit nationale democratieën overvleugelt (één van Randers' 4 hoofdaanbevelingen). Het Westen zou moeten consuminderen en welvaart afstaan. Dit om een 'aarde in balans' te bereiken. Een 'Planeet in balans', 'groene groei' en 'duurzame ontwikkeling' zijn bedrijfsvriendelijk en humanitair klinkende termen uitgedragen door de UNEP ⁶⁹ en het WWF. Maar dé drijfveer van deze mondiale elite is klimaatbeleid, en dit wordt eenzijdig geïnterpreteerd als CO2-beleid/energiebeleid. De Iers-Nederlandse milieueconoom Richard Tol schreef in NRC Handelsblad van 20 juni 2012 een kritisch commentaar op mondiaal opgelegd CO2-beleid:

"Begrippen als "duurzame ontwikkeling" en "groene groei" lijken breed maar in praktijk is het klimaatbeleid onder een andere naam. De lokale milieuproblemen in Azië, Zuid America en Afrika doen er niet toe in de ogen van de mondiale milieuelite. Het milieubesef in de rijke landen komt juist voort uit de lokaliteit. Niemand in Europa wil terug naar de tijd van de dode rivieren. Maar mensen in Azië wordt gevraagd de verstikkende lucht te negeren en de aandacht te richten op een abstract probleem in de toekomst."

Het mislukken van mondiale milieuconferenties toont dat de door het WWF en Club van Rome gepropageerde strategie haar houdbaarheidsdatum heeft bereikt. Hun 'hang naar verlossing' door mondiale bureaucratie zou, volgens de Britse filosoof Roger Scruton, ingeruild moeten worden voor een lokale oplossing. Scruton pleit juist voor versterking van de natiestaat en groeperingen die aan hun lokale omgeving zijn gebonden bij de oplossing van natuur- en milieuvraagstukken.⁷⁰

Eindopmerking deel 1

Er is te weinig maatschappelijke discussie over de vraag wat het algemene belang is van elimineren van het democratisch proces, de vorming van conglomeraten van voorkeursbedrijven en promotie van economische stagnatie en remming van bevolkingsgroei. Het WWF steunt deze agenda en haar (ex)bestuurders zijn er deels de architect van. Er is discussie mogelijk over de vraag of de ANBI-vergunning van het Wereld Natuur Fonds terecht is.

---

⁶⁸ Helen E Fox, Peter Kareiva, Brian Silliman, Jessica Hitt, David A Lytle, Benjamin S Halpern, Christine V Hawkes, Joshua Lawler, Maile Neel, Julian D Olden, Martin A Schlaepfer, Katherine Smith, and Heather Tallis. (2009.) Why do we fly? Ecologists' sins of emission. *Frontiers in Ecology and the Environment* 7: 294–296 13 ecologen berekenen de eigen CO2-uitstoot, en vinden een dubbele CO2-voetafdruk ten opzichte van de Amerikaanse bevolking door het veelvuldige conferentiebezoek per vliegtuig

⁶⁹ Djoghla, A. , Dodds, F (2010). 'Biodiversity and Ecosystem Insecurity', A planet in peril', Ahmed Djoghla, executive secretary van de Convention on Biological Diversity van de UNEP waarschuwt – tegen de waarneembare werkelijkheid van data over door de wetenschap beschreven soorten in- voor een op handen zijnde '6de massa-uitsterving', en wil daarom een 'planeet in balans' creëren via het promoten van radicale gedragsverandering van de wereldbevolking.

⁷⁰ Scruton S. (2012) *Groene Filosofie, Verstandig nadenken over onze planeet*, Nieuw Amsterdam,, 320 pp, hfdstk 3, De Hang naar Verlossing

---

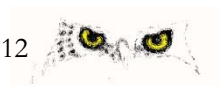
Colofon

Uitgave:

Stichting de Groene Rekenkamer www.groenerekenkamer.nl 2012

Tekst, onderzoek en cover:

©Rypke Zeilmaker Nature/Sciencewriter: www.rypkezeilmaker.nl 2012

Overnemen teksten alleen met bronvermelding, en niet voor commerciële doeleinden. Vermenigvuldiging uitgave enkel na schriftelijke toestemming van auteur en vermelding auteursnaam